

Sygn. akt VII U 3255/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA w SO Ewa Downar- Zapolska

Protokolant: st. sekr. sądowy Alina Meier

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2013 r. w Gdańsku

sprawy R. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania R. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 9 listopada 2012 r. nr (...)

oddala odwołanie

Sygn. akt VII U 3255/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 09 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu R. J. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153 poz. 1227 ze zm.), dalej: ustawa. Pozwany wskazał, iż ubezpieczony nie rozwiązał stosunku pracy. Organ rentowy podał, iż nie uwzględnił ubezpieczonemu pracy w okresie od dnia 18 listopada 1968 r. do dnia 31 sierpnia 1971 r. w gospodarstwie rolnym rodziców w związku z brakiem dowodów na to, że użytkowali oni to gospodarstwo rolne (k. 36 akt rentowych i k. 3 akt sprawy).

Odwołanie z dnia 16 listopada 2012 r. od powyższej decyzji pozwanego organu rentowego wniósł ubezpieczony R. J., wskazując, iż jego rodzice w spornym okresie byli zatrudnieni jako nauczyciele w Szkole Podstawowej w K., do której to szkoły przynależało 1,71 ha ziemi rolnej, której właścicielem było Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S.. Nauczycielom przysługiwało prawo do użytkowania tej ziemi, jednakże w latach 1962-1976 żaden inny nauczyciel nie był powyższym zainteresowany, wobec czego to rodzice ubezpieczonego założyli gospodarstwo rolne, na które składała się ta ziemia rolna oraz budynek gospodarczy należący do szkoły. Brak jest jednak urzędowych wpisów odnośnie faktu użytkowania przez w/w teje ziemi – jednakże uważa on, iż powyższy fakt wykazał zeznaniami świadków w postępowaniu przed pozwanym (k. 2 akt sprawy).

W odpowiedzi z dnia 27 listopada 2012 r. na odwołanie ubezpieczonego pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji. (k. 4-5 akt sprawy).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony R. J., urodzony dnia (...), z zawodu samodzielny automatyk, w dniu 24 września 2012 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach. Wymagany wiek 60 lat ubezpieczony ukończył w dniu 18 listopada 2012 r. Ubezpieczony nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. Pozostaje on nadal w stosunku pracy.

okoliczności bezsporne, vide: wniosek ubezpieczonego o emeryturę – k. 1-2 akt rentowych, zaświadczenie z dnia 21 września 2012 r. – k. 18 akt rentowych

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił według stanu na dzień 01 stycznia 1999 r. wymagane 15 lat pracy w warunkach szczególnych (dokładnie 20 lat, 6 miesięcy i 17 dni), jednakże nie udowodnił wymaganych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych – a jedynie 24 lat, 10 miesięcy i 3 dni okresów składkowych.

dowód: karta przebiegu zatrudnienia ubezpieczonego – k. 37 akt rentowych

Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 09 listopada 2012 r. pozwany organ rentowy odmówił ubezpieczonemu R. J. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. wobec nie rozwiązania stosunku pracy oraz nie udowodnienia wymaganych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

dowód: decyzja pozwanego o odmowie prawa do emerytury z dnia 09 listopada 2012 r. – k. 36 akt rentowych

W spornym okresie od dnia 18 listopada 1968 r. do dnia 31 sierpnia 1971 r. ubezpieczony (łącznie w latach 1958-1976) zamieszkiwał ze swoimi rodzicami W. i J. J. w K.. Rodzina mieszkała w budynku szkoły. Rodzice ubezpieczonego byli zatrudnieni jako nauczyciele w Szkole Podstawowej w K., w tym matka jako kierownik szkoły. Do szkoły przynależała działka ziemi rolnej (archiwalna działka nr (...) o powierzchni 1,73 ha; obecnie działka nr (...) o powierzchni 1,63 ha), znajdująca się w centrum wsi, którą władało Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S.. Nauczycielom szkoły przysługiwało prawo do użytkowania tej ziemi, jednakże w latach 1962-1976 żaden inny nauczyciel nie był powyższym zainteresowany, wobec czego to rodzice ubezpieczonego założyli gospodarstwo rolne, na które składała się ta ziemia rolna oraz budynek gospodarczy należący do szkoły. Nie zawarta została żadna umowa pisemna na powyższą okoliczność. Była to ziemia uprawna, na której sadzono buraki pastewne i ziemniaki na jednej połowie oraz zboże na drugiej. W budynku gospodarczym hodowano krowę i 2-4 świnie.

Ubezpieczony wówczas zamieszkiwał z w/w rodzicami oraz 3 młodszego rodzeństwa – 2 braci i siostrą. W 1967 r. ubezpieczony rozpoczął naukę w liceum ogólnokształcącym w S.. Dojeżdżał do szkoły 17 km, zajęcia odbywały się od godz. 8:00, dojazd do szkoły zajmował ok. pół godziny. Do domu wracał ok. godz. 15:45-16:00. Pomagał wówczas po zajęcia w pracach polowych rodzicom (wykopki, zwożenie zboża, żniwa, buraki), karmił świnie, oporządzał krowę. Na ziemi tej pracowali głównie rodzice wnioskodawcy. Zimą zajmował się również wyrzucaniem obornika 2 razy w tygodniu, przygotowywaniem wyściółki – w tym zakresie pomagał w pracach swojemu ojcu. Od wiosny do jesieni trwały prace obrządkowe w polu (np. orka) – ręcznie albo przy wykorzystaniu konia i ciągnika; rodzice ubezpieczonego do tych prac najmowali gospodarza, w zamian za co ubezpieczony pomagał w pracach w gospodarstwie tego gospodarza. Nauką i odrabianiem lekcji ubezpieczony zajmował się wieczorami oraz nadrabiał zaległości w soboty.

dowód: zaświadczenia ze Starostwa Powiatowego w S. z dnia 21 sierpnia 2012 r. – k. 12 akt rentowych, 2 zaświadczenia z Zespołu Szkół Publicznych w K. z dnia 17 października 2012 r. – k. 32-33 akt rentowych, zeznania ubezpieczonego – k. 15-16 i 25 akt sprawy, zeznania świadków H. S. i M. G. – k. 23-25 akt sprawy

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy, aktach rentowych pozwanego organu oraz aktach osobowych ubezpieczonego ze spornego okresu, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania świadków H. S. i M. G., bowiem jako osoby obce, nie zainteresowane wynikiem postępowania, a jednocześnie mieszkający w spornym okresie w bezpośrednim sąsiedztwie ubezpieczonego i jego rodziny, utrzymujący z nimi kontakt (rodzice H. S. przyjaźnili się z rodzicami ubezpieczonego, zaś M. G. był jego kolegą), w ocenie Sądu zasługują na walor wiarygodności, tym bardziej, że ich zeznania razem z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym tworzą zwartą i logiczną całość.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych odwołanie skarżącego R. J. nie jest zasadne i z tego tytułu nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że wnioskodawca nie legitymuje się 25 latami okresów składkowych i nieskładkowych, co sprawia, iż stanowisko organu emerytalnego odmawiające wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, jest słuszne.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury **dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r.** zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 nr 153 poz. 1227 ze zm.), dalej: ustawa, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat dla mężczyzn, 60 lat dla kobiet,
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,
- 3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa;

Podkreślenia wymaga, iż art. 184 ust 2 powyższej ustawy zmieniony został przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. nr 637) z dniem 01 stycznia 2013r., co skutkuje tym iż od 01 stycznia 2013 r. celem uzyskania uprawnienia do emerytury w warunkach szczególnych nie ma konieczności spełniania przez ubezpieczonych przesłanki rozwiązania stosunku pracy.

Stosownie do dyspozycji art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27. Dla uzyskania uprawnień do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wymagane jest osiągnięcie wskazanego w przepisach wykonawczych wieku, a także przepracowanie określonej ilości lat w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Dodatkowo wskazać należy, iż zgodnie z przepisem § 2 ust 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (**§ 2 ust. 2**).

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

W myśl art. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. nr 50 poz. 291 j.t. ze zm.), dalej: ustawa rolnicza, ilekroć w ustawie jest mowa o:

1. rolniku - rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkuje i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia;

2. domownika - rozumie się osobę bliską rolnikowi, która:

a. ukończyła 16 lat,

b. pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie,

c. stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy;

2. działalności rolniczej - rozumie się działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej;

3. gospodarstwie rolnym - rozumie się każde gospodarstwo służące prowadzeniu działalności rolniczej

Jak przyjmuje judykatura, osoba prowadząca działalność rolniczą, będąca posiadaczem gospodarstwa rolnego bez tytułu prawnego, jest rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2008 r., II UK 303/07; podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 września 2012 r., III AUa 2504/11).

W myśl zaś art. 10 ust. 1 ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

1. okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
2. przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
3. przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Ust. 2 przepisu wskazuje, iż okresy wymienione w ust. 1 pkt 1 uwzględnia się także przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania renty, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Z ust. 3 przepisu wynika zaś, iż okresów, o których mowa w ust. 1 i 2, nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Bezspornym jest, iż ubezpieczony w dniu 18 listopada 2012 r. osiągnął 60 rok życia, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, udowodnił wymagane 15 lat pracy w warunkach szczególnych oraz pozostawał na dzień wydania spornej decyzji i pozostaje nadal w stosunku pracy.

Przedmiotem sporu pozostawało ustalenie, czy wnioskodawca wykazał łącznie staż 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych – wobec faktu, iż pozwany w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji wskazał, iż nie uwzględnił ubezpieczonemu pracy w okresie od dnia 18 listopada 1968 r. do dnia 31 sierpnia 1971 r. w gospodarstwie rolnym rodziców w związku z brakiem dowodów na to, że użytkowali oni to gospodarstwo rolne. Dodatkowo zaś na rozprawie w dniu 13 maja 2013 r. pełnomocnik pozwanego wskazał, iż wnioskodawca jedynie pomagał rodzicom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, czego nie można traktować jako pracę wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego, zgromadzony w aktach sprawy oraz dokumentacji pozwanego dotyczącej ubezpieczonego materiał dowodowy pozwala w sposób jasny, precyzyjny i nie budzący wątpliwości interpretacyjnych przyjąć za udowodnione twierdzenia pozwanego dotyczące kwestionowanych okresów pracy ubezpieczonego R. J.. Wynika z nich niewątpliwie, iż decyzja pozwanego odmawiająca ubezpieczonemu prawa do emerytury była prawidłowa, biorąc pod uwagę konieczność spełnienia przez ubezpieczonego na dzień 01 stycznia 1999 r. kumulatywnie m.in. warunku posiadania wykazanych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych (wynikający z art. 184 ust. 1 ustawy), których ubezpieczony niewątpliwie nie udowodnił.

Sąd Okręgowy pragnie podkreślić, iż w powyższym stanie rzeczy kluczowe jest ustalenie w toku przeprowadzonego postępowania dowodowego, iż ubezpieczony nie spełnił jednego z kryteriów, wynikających z art. 184 ustawy w wymaganych dla uzyskania jakiegokolwiek świadczenia emerytalnego przez osobę urodzoną po dniu 31 grudnia 1948 r., nie tylko emerytury w obniżonym wieku związanej z pracą w warunkach szczególnych – tj. nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

W powyższych okolicznościach bez znaczenia pozostał fakt, czy zostały spełnione przez ubezpieczonego pozostałe przesłanki wynikające z przepisów ustawy i rozporządzenia: osiągnięcia odpowiedniego wieku emerytalnego, nie przystąpienia przez ubezpieczonego do otwartego funduszu emerytalnego oraz (również początkowo spornego) rozwiązania stosunku pracy. Brak spełnienia choćby jednej z przesłanek wyłącza bowiem i wyklucza możliwość przyznania ubezpieczonemu świadczenia w postaci emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Na wstępie rozważań wskazać należy, iż mając na względzie specyfikę postępowania w sprawach ubezpieczeń społecznych oraz fakt, iż w przedmiotowej sprawie pomiędzy wnioskodawcą a organem ubezpieczeń społecznych powstał spór dotyczący obowiązku ubezpieczeń społecznych – Sąd Okręgowy uznał, że przy rozstrzygnięciu niniejszej

sprawy zasadnicze znaczenie winna znaleźć zasada wyrażona w art. 6 k.c., zastosowana odpowiednio w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zgodnie bowiem z treścią art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Sama zasada skonkretyzowana w art. 6 k.c., jest jasna. Ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo, żąda czegoś od innej osoby, obowiązany jest udowodnić fakty (okoliczności faktyczne) uzasadniające to żądanie, ten zaś, kto odmawia uczynienia zadość żądaniu, a więc neguje uprawnienie żądającego, obowiązany jest udowodnić fakty wskazujące na to, że uprawnienie żądającemu nie przysługuje (Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza, część ogólna. Stanisław Dmowski i Stanisław Rudnicki, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2005 r., wydanie 6). Również judykatura stoi na takim stanowisku, czego wyrazem jest wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna i Administracyjna z dnia 20 kwietnia 1982 r., I CR 79/82, w którym wyrażono pogląd, iż „Reguła dotycząca ciężaru dowodu nie może być rozumiana w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, spoczywa on na stronie powodowej. Jeżeli strona powodowa udowodniła fakty przemawiające za zasadnością powództwa, to na stronie pozwanej spoczywa ciężar udowodnienia ekscpepcji i faktów uzasadniających jej zdaniem oddalenie powództwa”.

Przenosząc powyższą regułę na grunt niniejszej sprawy przyjąć należy, iż skarżący decyzję pozwanego organu, zaprzeczając jego twierdzeniom, który na podstawie przeprowadzonego postępowania kontrolnego dokonał niekorzystnych dla ubezpieczonego ustaleń, winien był w postępowaniu przed Sądem nie tylko podważyć trafność poczynionych w ten sposób ustaleń dotyczących obowiązku ubezpieczeń społecznych, ale również, nie ograniczając się do polemiki z tymi ustaleniami, wskazać na okoliczności i fakty znajdujące oparcie w materiale dowodowym, z których możliwym byłoby wyprowadzenie wniosków i twierdzeń zgodnych z jego stanowiskiem reprezentowanym w odwołaniu od decyzji.

Sąd Okręgowy pragnie podkreślić, iż ubezpieczony R. J. nie wykazał i nie udowodnił swoich twierdzeń w zakresie posiadanych wymaganych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Niewątpliwie w świetle przedłożonych dokumentów (k. 12, 32-33 akt rentowych) rodziców wnioskodawcy W. i J. J. należało uznać za władających spornym gruntem w K., w świetle zaś art. 6 pkt 1 ustawy rolniczej oraz przytoczonego powyżej poglądu judykatury za rolników jako posiadaczy gospodarstwa rolnego bez tytułu prawnego. Okoliczność tę należało ostatecznie uznać za niesporną – bowiem na rozprawie w dniu 13 maja 2013 r. pełnomocnik pozwanego kwestionował jedynie fakt wykonywania przez ubezpieczonego pracy w gospodarstwie rolnym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (k. 24 akt sprawy). Niewątpliwie również w spornym okresie – biorąc pod uwagę art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy rolniczej w zw. z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy – ubezpieczony wykonywał prace w gospodarstwie rolnym rodziców, jednak z ustaleń Sądu wynika, iż nie wykonywał ich stale przynajmniej w połowie wymiaru czasu pracy.

Sam ubezpieczony przyznał, iż do szkoły na godz. 8:00 dojeżdżał ok. 17 km (k. 15 akt sprawy), zaś świadek M. G. mówił, iż przejazd trwa ok. pół godziny (k. 24 akt sprawy). Z zeznań wnioskodawcy (k. 15 akt sprawy) i świadka H. S. (k. 23 akt sprawy) wynika, iż wracał on ze szkoły do domu w okolicach godz. 15:45-16:00. W zakresie zajęć ubezpieczonego w gospodarstwie – co zbieżnie opisywał on sam i wskazani wyżej świadkowie, mający stały kontakt z rodziną wnioskodawcy - pomagał po zajęciach szkolnych w pracach polowych rodzicom (wykopki, zwożenie zboża, żniwa, buraki), karmił świnię, oporządzał krowę. Na ziemi tej pracowali głównie rodzice wnioskodawcy. Zimą zajmował się również wyrzucaniem obornika 2 razy w tygodniu, przygotowywaniem wyściółki – w tym zakresie pomagał w pracach swojemu ojcu. Od wiosny do jesieni trwały prace obrządkowe w polu (np. orka) – ręcznie albo przy wykorzystaniu konia i ciągnika; rodzice ubezpieczonego do tych prac najmowali gospodarza, w zamian za co ubezpieczony pomagał w pracach w gospodarstwie tego gospodarza. Dziennie praca zajmowała wnioskodawcy ok. 3-4 godzin. Nauką i odrabianiem lekcji ubezpieczony zajmował się wieczorami oraz nadrabiał zaległości w soboty.

Wnioskodawca twierdził, iż dziennie pracował w gospodarstwie rolnym rodziców ok. 4 godzin (k. 16 akt sprawy), jednak nie udowodnił powyższego. Wymiaru jego czasu pracy nie była w stanie przytoczyć H. S., zaś w ocenie M. G. zajmowało mu to dziennie ok. 3 godzin – przy czym M. G. mieszkał naprzeciwko ubezpieczonego, zatem miał obiektywną możliwość widywania go przy pracy w różnych porach dnia, jak to określił, „ocierali się o siebie przez cały czas (k. 25 akt sprawy), zaś H. S. wskazywała, iż ziemia rolna położona była w centrum wsi, więc mijała ją

wielokrotnie (k. 24 akt sprawy). Tym samym należy uznać za nieudowodnione twierdzenia ubezpieczonego, aby pracę w gospodarstwie rolnym rodziców wykonywał dziennie w wymiarze co najmniej 4 godzin.

Sąd Okręgowy w tym miejscu podziela pogląd Sądu Najwyższego, iż okresy pracy domownika w gospodarstwie rolnym przed dniem 01 stycznia 1983 r. uwzględnia się przy ustalaniu uprawnień emerytalno-rentowych, gdy była wykonywana w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96).

Równocześnie, wpisując się w linię orzecniczą tegoż Sądu, przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 01 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych (art. 10 ust. 3 w związku z art. 6 ust. 2 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz. U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00). A contrario, wykonywanie przez domownika w gospodarstwie rolnym prac o charakterze dorywczym, okazjonalnie i w wymiarze niższym od połowy pełnego wymiaru czasu pracy, nie może być traktowane jako okres składkowy w rozumieniu art. 5 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1975 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 1997 r., II UKN 318/97). Z powyższego wynika, iż dla uwzględnienia pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym rodziców koniecznym jest wykazanie, iż w spornych okresach każdego dnia praca ta zajmowała mu co najmniej 4 godziny oraz nie miała charakteru incydentalnego.

Nie bez znaczenia pozostaje okoliczność, iż gospodarstwo rolne wówczas miało powierzchnię 1,73 ha, zaś pracowali na nim zarówno obydwój rodzice wnioskodawcy (co potwierdzali obydwój świadkowie), jak i 3 jego rodzeństwa, dodatkowo również część prac przy obrabianiu ziemi wykonywana była przez sąsiadów rodziny, posiadających konie i ciągnik, w zamian za co ubezpieczony musiał również pomagać w pracach na gospodarstwie tym osobom. Biorąc pod uwagę metraż działki, stan zdrowia rodziców ubezpieczonego (brak informacji o chorobach czy przeciwwskazań odnośnie do pracy na roli), ilość rodzeństwa uznać należało, iż wnioskodawca nie musiał stale pomagać rodzicom w uprawie działki, a jedynie w zależności od potrzeb i z pewnością poniżej 4 godzin dziennie. Podkreślić należy również ponownie, iż wnioskodawca nie udowodnił, aby prace w gospodarstwie rolnym rodziców wykonywał stale i w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie – co równocześnie skutkuje brakiem możliwości zaliczenia spornego okresu do wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych.

Za właściwe w tym miejscu Sąd Okręgowy uznał przywołanie ugruntowanego poglądu orzecznictwa, zgodnie z którym przepisy przewidujące prawo do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze są przepisami szczególnymi, ich wykładnia rozszerzająca jest niedopuszczalna, co wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Zbiór Urzędowy Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych 2006/13-14/218).

Konkludując, wobec nieudowodnienia przez ubezpieczonego R. J. wymaganych przepisami przynajmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, Sąd nie miał podstaw do uwzględnienia jego odwołania od spornej decyzji pozwanego organu rentowego z dnia 09 listopada 2012 r.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami orzekł jak w sentencji wyroku, oddalając odwołanie ubezpieczonego.

SSA w SO Ewa Downar-Zapolska